

14. apríl 2010
Fvr 2010040021/UÆ

Þorláksbúð í Skálholti - endurbygging/tilgátubygging

Fornleifarvernd ríkisins (FVR) hefur borist umsagnarbeiðni vegna deiliskipulags í Skálholti, Bláskógabyggð. Málið snýst um að reisa svonefnt „skrúðhús“ skammt norðnorðaustan við Skálholtskirkju, ofan í þá tóft sem nefnd hefur verið Þorláksbúð. Sigurður Sigurðarson víglubiskup í Skálholti og Árni Johnsen alþingismaður eru í forsvari fyrir Félag til endurreisnar Þorláksbúðar og eru forgöngumenn verkefnisins. Talið er að Ögmundur Pálsson biskup í Skálholti á öndverðri 16. öld hafi látið reisa búðina eftir að Skálholtskirkja brann.

Á 6. áratug 20. aldar - sumarið 1954 - fóru fram fornleifarannsóknir í Skálholti sem Kristján Eldjárn stýrði. Þá var grafið í tóft þorlaksbúðar sem þá var kölluð skemma. Svo virðist sem þá hafi verið alveg grafið inn úr tóftinni og einnig þvert á veggina sem voru svo lagfærðir að greftri loknum.

Sumarið 2009 var aftur grafið í Þorláksbúð af fornleifafræðingum Fornleifastofnunar Íslands ses. (Mjöll Snæsdóttir, 2009. FS435-09041) vegna fyrirhugaðra framkvæmda við Þorláksbúðina. Þar kom fram að lítið sem ekkert var eftir af mannvistarlögum sem tilheyru húsinu. Hinsvegar kemur þar fram að eldri veggir sjást undir þeim veggjum sem nú sjást á yfirborði.

Ennfremur þykir ljóst að töluvert var átt við veggina eftir uppgröftinn frá 1954, bæði inn- og útbrúnir þeirra hafi verið lagfærðar. Komið var niður á grafir sem kom engum á óvart í sjálfa sér því alþekkt er að kirkja hefur lengi verið á þeim slóðum sem hún er nú. Lengi vel stóðu kirkjur í miðju kirkjugarða. Þar sem skemmst er niður á hugsanlegar grafir er í "skurði D" og eru bar 30 - 40 cm frá yfirborði.

Að öllu jöfnu leyfir FVR ekki að byggt sé ofan í tóftir en eins og málum er háttar í Skálholti hefur verið gefið leyfi til að byggja ofan í tóft þorlaksbúðar. Sú ákvörðun stendur á gömlum grunni, hefur sinn aðdraganda sem ekki verður tíundaður hér. Allir hlutaðeigandi aðilar eru sammála um að „lágmarka skaðann“ með öllum ráðum. Hönnun hússins tekur því mið af þeirri viðleitni. Ekki verður ráðist í jarðvinnu við framkvæmdina: veggir tóftarinnar verða látnir halda sér. Grasrótin verður tekin ofan af veggjum og innan úr tóftinni en ekkert farið neðar en sem nemur grasrótinni.

Jarðvegs- eða takkadúkur verður settur ofan á veggi og „gólf“ til að skilin verði greinileg, þe. Hvað er gamalt og hvað eru viðbætur. Veggir þorlaksbúðar-tóftar eru óvenju breiðir og var því ákveðið að nýta það og byggja nýju veggina ofan á ytri helming gömlu veggjanna en innri hluti gömlu veggjanna verður eins og nokkurs kopar set inni í nýja húsinu.

Að líkendum þarf að koma kapli fyrir rafmagn og vatn inn í húsið og verður það gert með mikilli gát, fornleifafræðingur mun vera við það verk sem og þegar grásrótin verður tekin ofan af veggjum og innan úr töftinni.

Gunnar Bjarnason smiður er megin hönnuður hinnar nýju byggingar og mun sjá um tréverkið. Þar fer maður með reynslu af viðhaldi gamalla húsa og getgátusmíði. Hleðslumaðurinn Víglundur Kristiánsson sér um torf- og grióthleðslur og er hann einnig vanur maður.

Viglundur Kristjánsson sei um torf- og gjóthleosir og er hann einnig varfur maður. Minjavörður Suðurlands samþykkir hér með fyrirhugaða byggingarframkvæmd með ofangreindum skilyrðum, nefnilega að fornleifafræðingur standi yfir verkinu á meðan verið er að taka grassvörðin af og yfir allri jarðvinnu og að verkið allt verði unnið í samræmi við það sem talað hefur verið um og tæpt er á hér að ofan.

FVR minnir að lokum á 13. grein þjóðminjalaga nr. 107/2001 en þar segir m.a.: Nú finnast fornleifar sem áður voru ókunnar og skal finnandi þá skýra Fornleifavernd ríkisins frá fundinum svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábuðanda er þeir fá vitneskju um fundinn. Ef fornleifar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd uns fengin er ákvörðun Fornleifaverndar ríkisins um hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum.

Hagi Evansen

A rectangular stamp with a double-line border. The word "SAMPYKKT" is printed in large, bold, black capital letters at the top. Below it, the date "04. NOV. 2011" is printed. A handwritten signature, appearing to read "Arn Þórhallur", is written across the bottom. The entire stamp is set against a white background.

NR	DAGS.	BREYTING
A	28.04.2011	UMSÄGN FÖR NLEIFÄVERNDAR
B		
C		
D		
E		
F		
G		
H		

SKÝRINGAR

Teiknistofa PZ ehf
Ráðgjafarverkfræðibjónusta

Kirkjuvegi 23 900 Vestmannaeyjum Sími 481-2711 Fax-481-3076
Heimleiða: <http://www.talknights.is> Netfang: px@talknights.is

**Verkheiti
þØRLÁKSBUÐ,
SKÁLHOLTI**

Dags.	Hannað	Verk.nr	Mælikvarði
03.10	PZ	1005	
Yfirfarið	Teiknað	Teikn.nr	Breyting
PZ		100	A
Samþykkt			

Van Lopendoorn
178747 - 2279